

KIRGIZISTAN

Kratka predstavitev države in gospodarstva

Foto: Oziel Gómez

SPIRIT Slovenija, januar 2023

OSNOVNI PODATKI

Polno ime države: Kirgiška republika

Kratko ime države: Kirgizistan ali Kirgizija

Makroregija: Srednja Azija

Površina: 199.951 km²

Število prebivalcev: 7 milijonov

Prestolnica: Biškek

Druga večja mesta: Oš, Kyzyl Kyya

Oblika vladavine: Predsedniška republika

Predsednik države: Sadir Žaparov

Predsednik vlade: Aklibek Žaparov

Administrativna delitev: sedem pokrajin (oblastar): Batken, Čuj, Jalal-Abad, Oš, Narin, Talas in Ysyk-Köl. Glavno mesto Biškek in drugo največje mesto Oš sta upravno neodvisni mesti (Shaar) z enakim statusom kot pokrajina.

Jezik: kirgiščina, ruščina

Valuta: kirgiški som (KGS)

BDP (2021): 8,5 mrd USD

BDP na prebivalca (2021): 1.300 USD

Rast BDP v letu 2021: 3,6%

Spletna domena: .kg

Pričakovana življenjska doba 2020 : 76 let (ženske), 68 (moški)

Etnična sestava: Najpomembnejša etnična skupina v državi so Kirgizi in jih je 71,7 %. Sledijo Rusi s 7,2 %; Uzbeki 14,3 %; Dungani (etnična skupina kitajskih muslimanov) 1,1 %; Ujguri 0,9 %; Tadžiki 0,9 %, Tatari 0,5 %; in majhna skupnost Nemcev 0,3 % ter druge skupine (vse podatki 2011).

Govorci jezikov: kirgiščino govori približno 70 % prebivalstva, 13 % uzbeško ter 8 %rusko.

Veroizpoved: v Kirgizistanu je 80 % prebivalstva muslimanske vere (suniti), 17 % ruske pravoslavne vere in 3 % drugih religij.

Sosednje države: Kazahstan, Uzbekistan, Kitajska, Tadžikistan.

Foto: Wikimedia Commons

GOSPODARSTVO KIRGIZISTANA

BDP (2021): 8,5 mrd USD

BDP Na prebivalca (2021): 1.300 USD

Rast BDP v letu 2021: 3,6%, v letu 2022 naj bi dosegala kar 7% (zgodnji podatki)

Sestava BDP (2021): 48,44 % storitvene dejavnosti (prevladuje trgovina, sledi gradbeništvo, finančne storitve in zavarovalništvo), 26,69% industrija (predelovalna dejavnost in rudarstvo) ter 14,68% kmetijstva.

Glavne gospodarske panoge: bančništvo in finančna dejavnost, živinoreja, poljedelstvo (krompir, bombaž, tobak, zelenjava in sadje), ribogojstvo, gozdarstvo, pridobivanje rudnin (baker, železo, svinec, zlato, živo srebro in srebro), prehrabna industrija, kovinskopredelovalna in tekstilna industrija.

Glavni izvozni artikli: rude, mineralna goriva, mineralna olja in proizvodi njihove destilacije; bitumenske snovi, užitne vrtnine ter nekatere korenovke steklo in stekleni izdelki, baker in bakreni izdelki, električni stroji in oprema ter njihovi deli; aparati za snemanje in reprodukcijo zvoka, televizija.

Glavni uvozni artikli: mineralna goriva, mineralna olja in proizvodi njihove destilacije; stroji, mehanske naprave, električni stroji in oprema ter njihovi deli; aparati za snemanje in reprodukcijo zvoka.

Glavne izvozne partnerice: Ruska federacija, Kazahstan, Združeno kraljestvo Uzbekistan, Turčija, Kitajska, Združeni arabski emirati, Švica, Tadžikistan Hong Kong, Kitajska, Belorusija, Afganistan

Glavne uvozne partnerice: Ruska federacija, Kitajska, Kazahstan, Turčija, Uzbekistan, Združene države Amerike, Nemčija, Belorusija.

Poslovne priložnosti::

- Obilje mineralnih surovin (zlato, baker, uran, živo srebro, antimon, svinec, železo), katerih izkoriščanje predstavlja 30 % BDP.
- Turizem in hidroelektrični potencial (samo 10 % izkoriščen). Strateški položaj in tranzitni koridor med Kitajsko, Rusijo in Evropo.

- Finančna podpora večstranskih in dvostranskih donatorjev ter Kitajske. Članica Evrazijske gospodarske unije (EAEU) ter članica kitajske pobude Belt and Road (BRI).

Poslovni izzivi:

- Majhno odprto gospodarstvo, ki je močno odvisno od gospodarskih nihanj v Rusiji, prek premestitev delavcev iz tujine (30 % BDP), ter na Kitajskem in v Kazahstanu, s katerima se opravi polovica trgovine.
- Močna odvisnost od zlata (45 % izvoza) in kmetijstva (20 % BDP, 40 % delovnih mest). Krhek, koncentriran in dolariziran bančni sistem (43 % vlog in 33 % posojil) ter dragi, usmerjeni in nerazviti krediti (25 % BDP).
- Težavna geografija (obalna in 94 % gorata) in velika energetska odvisnost. Slaba infrastruktura (energija, voda, zdravstvo).
- Slabo upravljanje (korupcija, organizirani kriminal, močno spolitiziran pravosodni sistem, velika siva ekonomija (23 % BDP), ki zmanjšuje javna sredstva) in težko poslovno okolje.
- Politična in socialna nestabilnost, povezana s šibkostjo institucij, revščino (20 % prebivalstva) ter etničnim, jezikovnim in ekonomskim nasprotjem med severno in južno dolino.

Stopnja brezposelnosti:2,9% (nov 2022)

»**Human Development Index** »(UNDP 2021/22):118.mesto med 191 državami

»**Sustainable Development Index**« (OZN 2021): 48. mesto od 193 članic OZN

Foto: Roaming Ralph

Še nekaj dejstev o gospodarstvu:

- Po razpadu Sovjetske zveze je Kirgizistan zašel v globoko recesijo. Leta 1997 se je zdelo, da se gospodarstvo izboljšuje, z nizko inflacijo in visokimi odstotki rasti, napovedanimi za leto 1998, vendar je težavno rusko gospodarstvo povzročilo ponovne gospodarske težave.
- Kirgizistan velja za samooskrbnega s hrano in energijo. Kljub temu je električna energija pozimi bodisi nepredvidljiva bodisi omejena. Približno 35 odstotkov ljudi se ukvarja s kmetijstvom in skoraj vsaka vaška družina ima vrt, kjer prideluje hrano za svoje potrebe. Večina ljudi ima majhno količino živine, kot so ovce, krave in kokoši. Odvečne pridelke in mlečne izdelke običajno prodajo sosedom ali na bazarju.
- Brezposelnost je visoka, vendar veliko ljudi služi denar s prodajo blaga na bazarju ali z uporabo osebnih avtomobilov kot taksijev. Kirgizistan je glede potrošniškega blaga in kemičnih izdelkov odvisen od drugih držav, kot sta Turčija in Kitajska. Od osamosvojitve dalje se je večina proizvodnih obratov in tovarn zaprla ali dela z zmanjšanimi zmogljivostmi.

- Povprečne plače so višje na severu. Državni uslužbenci morda ne bodo prejeli plač več mesecev. Upokojenci prejemajo minimalno mesečno plačilo ter moko in jedilno olje. Leta 1998 skupno 23 odstotkov gospodinjstev ni moglo zadovoljiti osnovnih potreb po hrani.

Foto: Roaming Ralph

KIRGIŠKA POSLOVNA KULTURA:

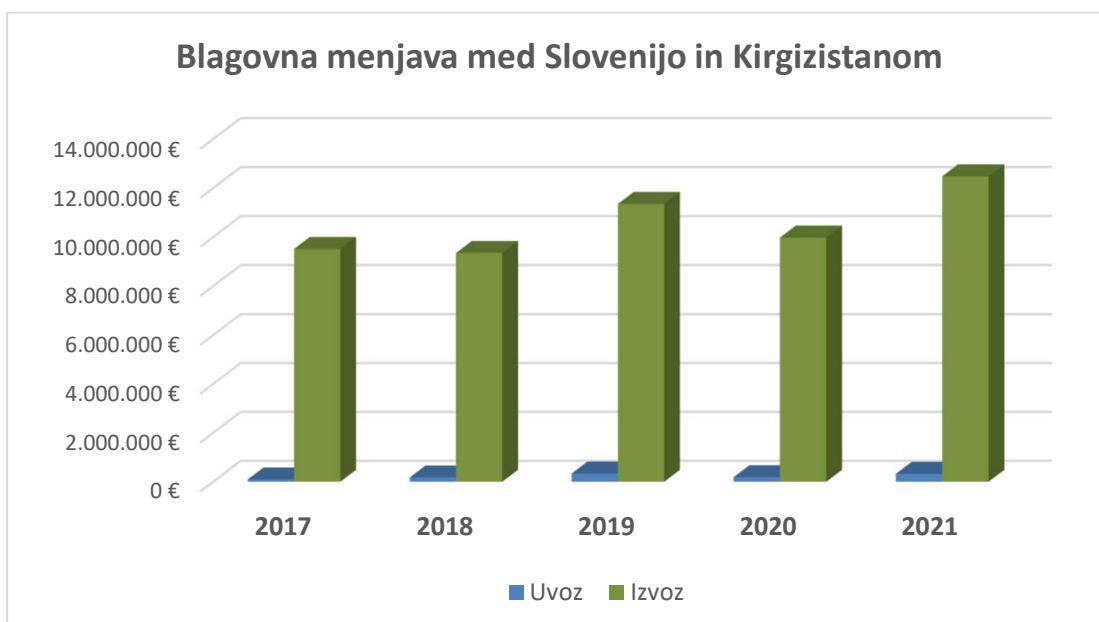
Kirgiška republika črpa iz kombinacije srednjeazijskih in ruskih kulturnih vplivov, običaji pa so lahko odvisni od etnične pripadnosti osebe, s katero se srečate. Običajno je, da se na poslovnih sestankih in na neformalnih srečanjih rokujemo in ljudi kličemo po imenu in patronimu (prilagoditev očetovega imena), sprejemljiva pa je tudi uporaba samo imena. Poslovna obleka je na splošno obleka in kravata za moške ter obleka ali poslovna obleka za ženske. Okrepčilo običajno postrežejo na poslovnih srečanjih - kava, čaj in voda so norme. Majhna darila (pisala, žeblički z logotipom podjetja, portfelji in knjige) se pogosto podarijo na koncu prvega sestanka kot znak hvaležnosti. Vizitke so običajno, pogosto natisnjene v ruščini/kirgiščini in angleščini.

Načrtovanje sestankov, zlasti uradnih, ki zahtevajo uporabo ustaljenih protokolarnih kanalov, je lahko težavno, vendar je to tudi standardna praksa. Včasih lahko traja več tednov, da dobimo odgovor na zahtevo za sestanek po e-pošti, faksu ali telefonskem sporočilu. Ko je stik vzpostavljen, lahko traja nekaj časa, da potrdimo datum in uro srečanja. Ni neobičajno, da so sestanki odpovedani v zadnjem trenutku brez pojasnila.

Kirgiški poslovneži so na splošno manj neposredni. Kar je mogoče doseči na nekaj srečanjih v drugih državah, bo morda v Kirgiški republiki zahtevalo več časa, potrpežljivosti, vztrajnosti in razumevanja lokalnih običajev.

Čeprav je islam najbolj razširjena vera v Kirgiški republiki, bodo poslovni potniki z izkušnjami v islamskih državah ugotovili, da je država v primerjavi s tem zelo sekularna in da se številne prakse, ki obstajajo drugod v muslimanskem svetu, tukaj ne upoštevajo na splošno, čeprav se to počasi spreminja. Kirgizijci običajno uživajo alkohol na večerjih ali sprejemih in uživajo izdelke iz svinjine.

GOSPODARSKO SODELOVANJE MED SLOVENIJO IN KIRGIŠKO REPUBLIKO

vir. SURS, jan 2023

Blagovna menjava med Slovenijo in Kirgizistanom 2017-2021

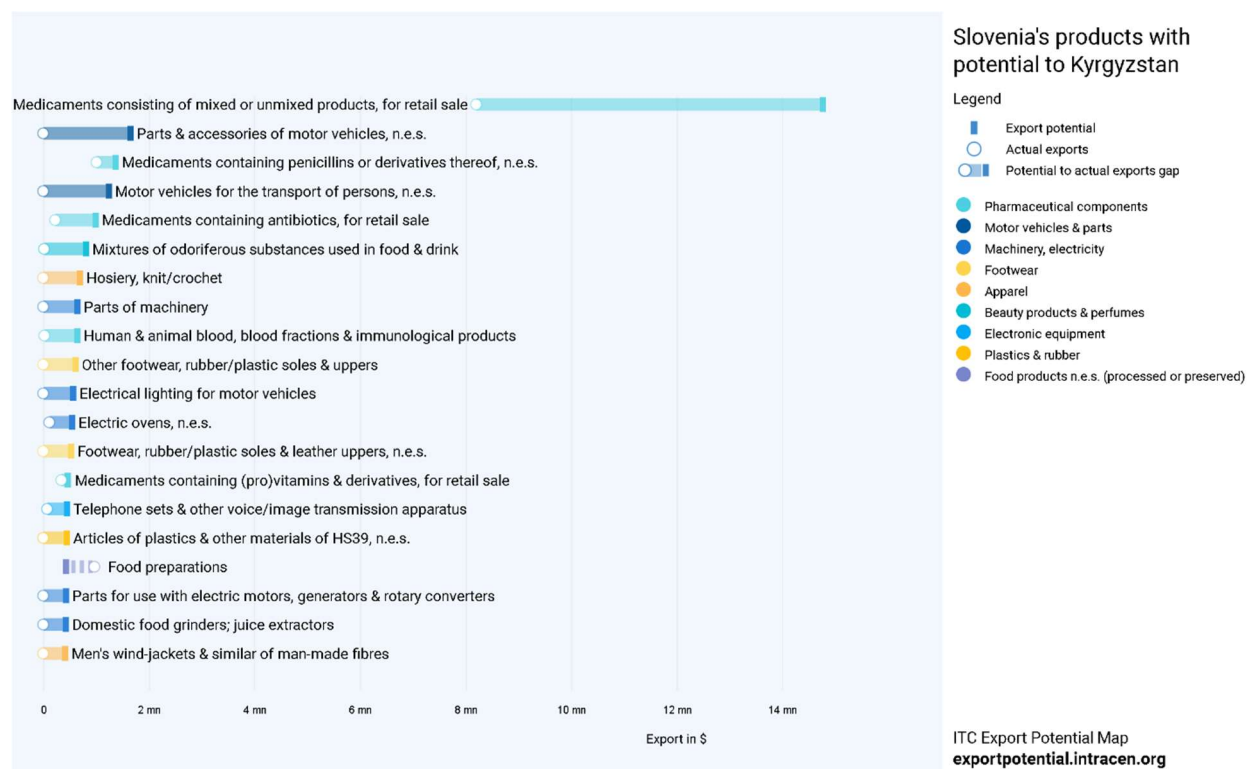
Leto	Uvoz (EUR)	Izvoz (EUR)	Skupaj (EUR)	Presežek/primanjkljaj (EUR)
2017	97.061	9.519.909	9.616.970	9.422.848
2018	177.672	9.353.939	9.531.611	9.176.267
2019	340.502	11.355.386	11.695.888	11.014.884
2020	188.751	9.980.899	10.169.650	9.792.148
2021	324.718	12.478.000	12.802.718	12.153.282

vir. SURS, jan 2023

Blagovna menjava med Slovenijo in Kirgizistanom je med leti 2017-2021 naraščala. V letu 2021 je izvoz Slovenije v Kirgizijo znašal dobrih 12 mio EUR, uvoz iz Kirgizije pa 325.000 EUR. Tako kot vsa pretekla poslovna leta beležimo trgovinski presežek.

Slovenija v Kirgizijo izvozi največ: kemičnih proizvodov, farmacevtskih proizvodov ter živil. Največji del uvoza v Slovenijo predstavljajo živila živalskega izvora, sadje in zelenjava ter kemični in farmacevtski proizvodi.

Export Potential Map

Vir: ITC, JAN 2023

Mapa Mednarodnega trgovinskega centra kaže največji neizkoriščen potencial posamične države pri izvozu na določeno tržišče. Blagovne skupine, kjer je mogoče vedeti največji razkorak med potencialnim izvozom v določeno državo in dejanskim izvozom skrivajo po metodologiji Mednarodnega trgovinskega centra največ potenciala za izvoz.

Slovenija ima največ neizkoriščenega potenciala pri izvozu na trg Kirgizije pri blagovnih skupinah farmacevtskih proizvodov, delov za motorna vozila ter osebnih vozil.

KULTURNE IN GEOGRAFSKE ZNAMENITOSTI KIRZIGISTANA

Foto: Bobby Rahe

- Kulturnega bogastva in znamenitosti države je preprosto nemogoče opisati z besedami, saj obsega več kot pet tisoč najbolj znanih eksponatov, ki ne vključujejo le prvih najdišč starodavnih ljudi, ampak tudi številne gospodinjske predmete, skalne slike in starodavno arhitekturo. Dejansko je Velika svilena pot nekoč potekala skozi Kirgizijo, ki je svojim potomcem pustila bogato kulturno dediščino.
- Biškek je glavno in največje mesto Srednje Azije, v katerem živi več kot 800 tisoč ljudi različnih narodnosti. Mesto je dom številnih spomenikov stare in sodobne zgodovine, pa tudi nacionalnih parkov in rekreacijskih mest. Oš je eno najstarejših mest, ki ni le veliko upravno središče, ampak velja tudi za spomenik starodavne zgodovine iz časa Aleksandra Velikega.

- Drugi edinstven naravni spomenik države je gorsko jezero Sary-Chelek. To je eno najčistejših, prozornih jezer. Pogosto ga imenujejo kameleonsko jezero, saj voda spreminja barvo glede na vreme. Turistični sektor v Kirgizistanu ni zelo razvit, kljub temu pa veliko turistov prihaja vaditi aktivni športni in ekološki turizem.

Foto: btkyrgyzstan.com

KRATKA ZGODOVINA KIRGIZISTANA

Foto: Irene Strong

Kirgizistan je srednjeazijska država neverjetne naravne lepote in ponosne nomadske tradicije. Sodobni narod Kirgizistana temelji na civilizaciji nomadskih plemen, ki so se selila po vzhodnem in severnem delu današnje Srednje Azije. V tem procesu so jim prevladovala številna druga plemena in ljudstva, ki so vplivala na končni značaj Kirgizistanov, in so se mešali z njimi. Ženske so igrale pomembno vlogo v kirgiški zgodovini.

Območje današnjega Kirgizistana je zasedlo vrsto nomadskih plemen in jezdecev, o katerih je zelo malo znanega, ker niso imeli pisnega jezika in so bili nagnjeni k temu, da so se gibali, namesto da bi ustanavljali naselbine, ki bi jih lahko izkopali arheologi.

Večina tega, kar je znanega, je bilo zbranih iz peščice naselbin in grobišč, ki so jih našli, ter namigov iz »Manasa«, izjemno dolge epske pesnitve, ki naj bi bila stara več kot tisoč let.

Večina Kirgizistana je bila uradno priključena Rusiji leta 1876. Kirgizi so leta 1916 uprizorili velik upor proti carskemu imperiju, v katerem je bila ubita skoraj ena šestina kirgiškega prebivalstva. Kirgizistan je leta 1936 postal sovjetska republika, neodvisnost pa je dosegel leta 1991, ko je ZSSR razpadla.

Vsredržavne demonstracije spomladi 2005 so povzročile odstavitev predsednika Askarja Akajeva, ki je državo vodil od leta 1990. Nekdanji premier Kurmanbek Bakiev je z veliko večino zmagal na predsedniških volitvah poleti

2005. V naslednjih nekaj letih je manipuliral s parlamentom pridobiti nova pooblastila za predsednika. Julija 2009 je po mesecih nadlegovanja njegovih nasprotnikov in medijskih kritikov Bakiev ponovno zmagal v predsedniški kampanji, ki jo je mednarodna skupnost ocenila za pomanjkljivo

Aprila 2010 so nasilni protesti v Biškeku pripeljali do padca Bakijevega režima in njegovega končnega bega v Minsk v Belorusiji. Njegova naslednica Roza Otunbaeva je bila prehodna predsednica do inavguracije Almazbeka Atambajeva decembra 2011, kar je pomenilo prvi miren prenos predsedniške oblasti v zgodovini neodvisnega Kirgizistana. Stalni problemi vključujejo: pot demokratizacije, endemično korupcijo, slabe medetnične odnose in terorizem.

Viri:

- National Statistical Committee of the Kyrgyz Republic, <http://www.stat.kg/en/>, januar 2023
- SURS, <https://pxweb.stat.s>, januar 2023
- World Bank, <https://www.worldbank.org/en/home> , januar 2023
- www.everyculture.com , januar 2023
- The Economist Intelligence Unit, <https://country.eiu.com/kyrgyz-republic>, januar 2023